

Venemaa ja Valgevene importkaupade asendamise mõju kaubagruppide lõikes

Venemaalt ja Valgevenest impordi täielik lõpetamine tähendaks Eesti ettevõtetele 2021. aasta hindades 860 miljoni euro suurust lisakulu. 540-st analüüsitud kaubagrupist on asenduskaup kahel kolmandikul juhtudest Venemaalt või Valgevenest imporditud kallim. Kõige suuremate lisakuludega on seotud kütuste, puittoodete, metalli, aga ka näiteks soola ja linase riide impordi asendamine.

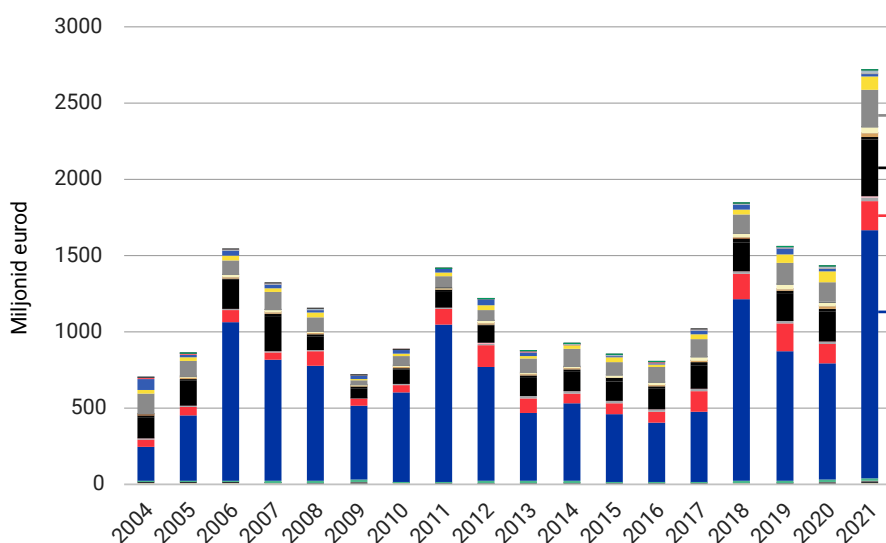
2021. aastal imporditi Eestisse kaupu kokku 20 miljardi euro väärtuses, sellest Venemaalt 2,1 miljardi (10,5% kogu impordist) ja Valgevenest 0,6 miljardi (3,1% kogu impordist) eest. Venemaa oli Soome järel suuruselt 2. ja Valgevene 10. Eesti impordipartner. Valdavalt imporditakse kütuseid ja maavarasid (ligikaudu 60%), puitu ja puittooteid (13,8%), metalltooteid (9,1%) ja keemiatööstuse tooteid (7,2%).

2022. aastal on Arenaguseire Keskuse erakorraliseks uurimissuunaks Venemaa-Ukraina sõja pikaajalised mõjud, milles analüüsitakse põgenike sissevoolu võimalikke pikaajalisi mõjusid rahvatikule, tööhõivele ja Eesti riigi kuludele ja tuludele.

Samuti vaadeldakse sõja vahetat majanduslikku mõju Eestis tegutsevatele ettevõtetele, käsitledes Venemaalt ja Valgevenest imporditavate tootmissendite asendamise võimalusi.

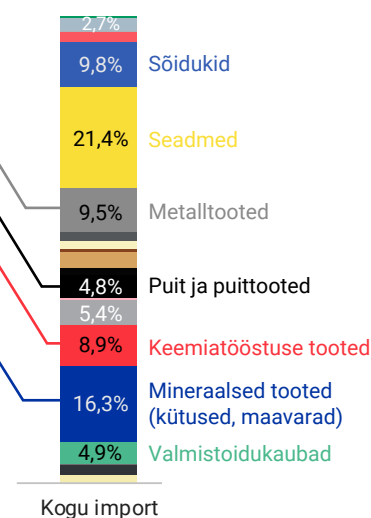
Uurimissuuna materjalid www.arenguseire.ee

Joonis 1. Kaupade import Venemaalt ja Valgevenest aastatel 2004–2021

Andmed: Statistikaamet, autorite kohandused

Joonis 2. Kogu Eesti import kaubagrupi 2021. aastal

Andmed: Statistikaamet, autorite kohandused

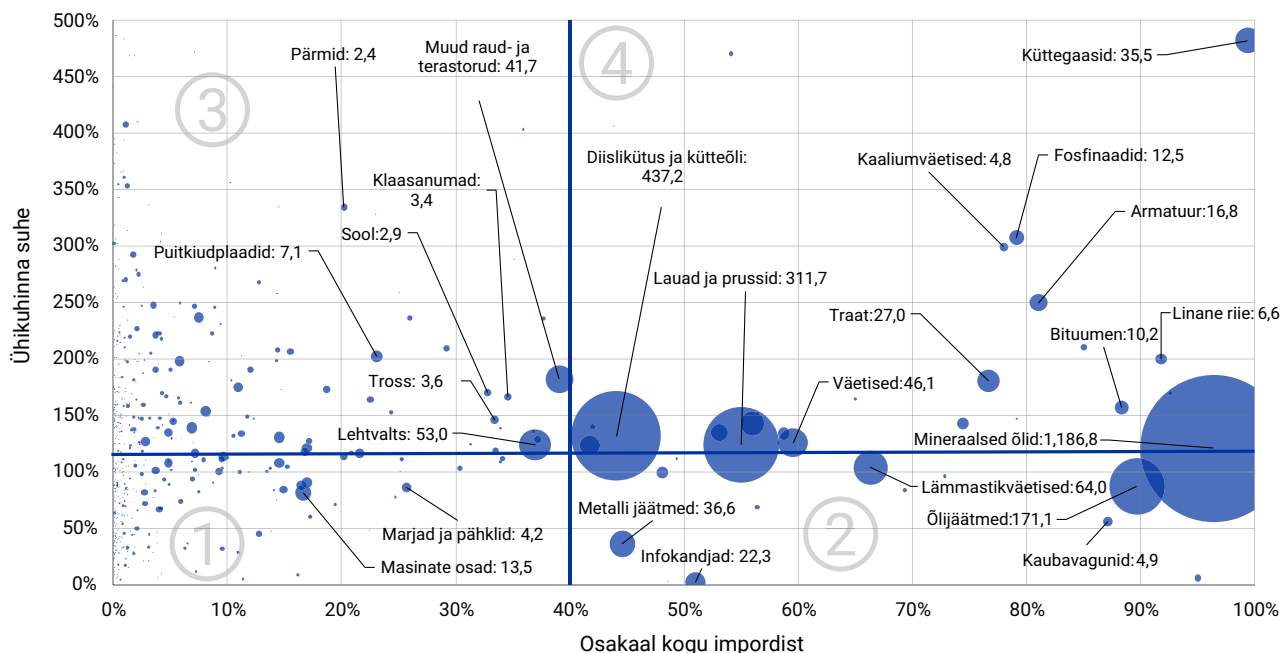
Impordi kiire kasvu tingis kütuste hinnatõus

Import Venemaalt ja Valgevenest on olnud aastate lõikes ebaühtlane (joonis 1) – 2021. aastal kahekordistus kaupade väärtus võrreldes aasta varasemaga. Kiire kasvu tingis mineraalsete toodete ehk eelkõige kütuste hinnatõus. Tähelepanuväärselt väike on kahe riigi tähtsus masinate ja seadmete impordis ning sõidukite impordis, mis on Eesti koguimpordis väga suure tähtsusega kaubagrupid.

Venemaalt imporditud kaupadest moodustasid 53,3% mineraalsed tooted (eelkõige kütused), 16,1% moodustasid puit ja puittooted, 10,3% metallid ja metalltooted, 9,3% keemiatööstuse tooted ja ülejäänute osakaal oli 11,1%.

Valgevenest imporditud kaupadest moodustasid mineraalsed tooted (eelkõige kütused) 82%.

Joonis 3. Venemaa ja Valgevene impordi osakaal kaubagrupiti ning kaubagrupi keskmise impordihinna suhe (teistest riikidest importimise ühikuhind võrreldes Venemaalt ja Valgevenest imporditud keskmise hinnaga). Mulli suurused ja väärtused tähistavad impordi mahtu miljonites eurodes.

Allikas: Statistikaamet 2022, autorite kohandused. * Kaubagruppide nimed on lühendatud.

Impordi asendamise neli raskusastet

Joonisel 3 eristub tinglikult neli veerandit:

1 Sõltuvus Venemaa-Valgevene impordist on keskmine või madal (alla 40%) ja teistest riikidest importimise keskmised hinnad ei ole üle 20% kõrgemad. Kaubagruppi kuuluvad näiteks kalafilee, paber ja papp, külmutatud puuviljad, päevalilleseemne õli, plastikpakendid, alumiiniummahutid.

2 Sõltuvus Venemaalt ja Valgevenest imporditud on kõrge (üle 40%), kuid teistest riikidest importimine pole oluliselt kallim (hindade suhe alla 120%). Kaubagruppi kuuluvad näiteks bituumen, õlijäätmed, ammoniaak, kaubavagunid, guasšvärvid.

3 Sõltuvus Venemaa-Valgevene impordist on keskmine või madal (alla 40%), kuid teistest riikidest asenduse leidmine on kallis (keskmised hinnad üle 20% kõrgemad). Kaubagruppi

kuuluvad mitmed metalltooted (tross, lehtvalts, torud, mille asenduskaubad teistest riikidest on vastavalt 46%, 24% ja 82% kallimad), toiduained (nt sool ja pärm, mille asendus on 70% ja 225% kallim).

4 Sõltuvus Venemaa-Valgevene impordist on suur (osakaal üle 40%) ning asendamine on seotud suurte kuludega (keskmised hinnad üle 20% kõrgemad). Kaubagruppi kuuluvad bensiini ja raske kütteõli toormed (sh küttegaasid, mida imporditakse Venemaalt-Valgevenest 99,4% ulatuses ja mille asendamine on 3,8 korda kallim), mitmed puittooted (nt lauad-prussid ning viiner, mille asendus teistest riikidest on vastavalt 24% ja 43% kallim). Kolmveerand Eestisse imporditavast raudtraadist pärineb Venemaalt-Valgevenest ning selle asendamine tähendab 81% suuremaid kulusid. Suur sõltuvus on ka mitmes kergetööstuse tootegrupis – näiteks 91,8% linasest riidest imporditi 2021. aastal Venemaalt-Valgevenest ja selle asendamine teistest riikidest pärit kaubaga tähendab kaks korda suuremaid kulusid.

Tabel 1. Venemaa ja Valgevene impordi top 5 kaubagrupid

	Suurim rahaline osakaal kogu impordist	Suhteline hind suurim*	Suhteline hind madalaim	Suurim maht (mln €)
1.	küttegaasid (metaan, propaan, butaan): 99,4%	vääriskivid: 17595%	infokandjad (näiteks plaadid, lindid): 2%	mineraalsed õlid: 1186,8 €
2.	mineraalsed õlid: 96,4%	kaalud: 883%	kiltkivi (kasutatakse näiteks põrandaplaatidena): 3%	diislikütus ja kütteõli: 437,2 €
3.	hüdrasiin (kasutatakse näiteks lõhkeaine- ja farmaatsiatööstuses): 95,0%	muud puittooted: 812%	taimemahlad: 5%	lauad ja prussid: 311,7 €
4.	alumiiniumpulber: 92,6%	elektrotehnikatooted: 760%	taimsed tooted: 6%	lämmastikväetised: 171,1 €
5.	linane riie: 91,8%	pabermass: 606%	hüdrasiin: 6%	lehtvalts: 64,0 €

Allikas: Statistikaamet 2022. * Välja jäetud alla 1% osakaaluga kaubagrupid

Venemaa-Valgevene impordi struktuur on väga kontsentreeritud - viis kõige suurema mahuga kaubagruppi moodustavad 80% neist riikidest pärinevast impordist (vt tabel 1). Mõnes kaubagrupis on asenduskaup ka märksa soodsam, kuid asendamine ei pruugi olla alati lihtne, sest tootel võib olla spetsiifilisi omadusi. Näiteks infokandjad (plaadid, lindid ja pooljuht-säilmäluseadmed) on mujal 98% soodsamad kui Venemaalt või Valgevenest importides.